

Aktuárské vědy

Literatura

Aktuárské vědy, Vol. 5 (1935), No. 1, 56–64

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/144624>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

des tables de mortalité allemandes de 1924—1926.³⁾ Le procédé de Altenburg a été appliqué aux suites de q_x quatre-fois (dans les tables allemandes de 1924—1926 trois-fois). Les tables de mortalité pour les provinces tchèques qui viennent d'être publiées contiennent deux tableaux. Dans le premier tableau on trouve les valeurs brutes de probabilité de mort et de vie, le nombre des vivants sur 100.000 personnes nées et le nombre des décédés pour chaque âge de 0 à 90 et pour chaque sexe à part. Dans le second tableau on trouve les mêmes valeurs ajustées et de plus la durée moyenne de vie pour chaque âge de 0 à 100 et pour chaque sexe à part.

A la fin de cette petite note nous ajoutons un tableau comparatif qui contient les probabilités de mort et les durées moyennes de vie pour quelques âges choisis telles quelles figurent aux tables autrichiennes de 1906—1910, aux tables pour les provinces tchèques et aux tables allemandes de 1924—1926. On y voit nettement que la mortalité en provinces tchèques dans la période 1924—1930 est beaucoup plus petite que celle en Autriche dans la période de 1906—1910, mais elle reste légèrement supérieure à la mortalité allemande de la période 1924—1926. Quant à la mortalité autrichienne, il faut tenir compte du fait que les tables de 1906—1910 ont été calculées pour le territoire entier de l'ancienne Autriche qui contenait outre les provinces ayant une mortalité très basse (telles étaient les provinces tchèques) des provinces très arriérées avec une mortalité assez élevée. Par cette raison la comparaison des tables autrichiennes de 1906—1910 avec les présentes tables pour les provinces tchèques ne donne pas une juste idée du développement de la mortalité chez nous au XXe siècle. Pour suppléer à cet inconvénient l'Office de Statistique de la République Tchécoslovaque publiera probablement avec les tables que nous avons mentionnées plus haut, les tables de mortalité pour les provinces tchèques, calculées pour une période située autour de recensement 1910.

LITERATURA.

Statistika dělnického pojištění. Za rok po vydání statistiky dělnického pojištění za léta 1927 a 1928, o níž jsem zde referoval ve třetím čísle minulého ročníku, vydává Ústřední sociální pojišťovna „Statistiku invalidního a starobního pojištění a nemocnosti dělníků za léta 1929 a 1930“.

Oproti první statistice je obsah nové publikace obohacen o několik důležitých údajů; jest to zejména rozdělení pojištěnců do jednotlivých skupin závodů a statistika přiznaných dávek invalidního a starobního pojištění.

³⁾ Deutsche Sterbetafeln 1924—26. Statistik des Deutschen Reichs. Band 401. S. 466. La méthode est expliquée en détails dans Statistik des Deutschen Reichs, Band 200. S. 17.

Statistika týká se pouze pojištěnců, podrobených invalidnímu a starobnímu pojištění, a byla provedena opět z výkazových listků zasílaných Ústřední sociální pojišťovně nemocenskými pojišťovnami; celkem bylo zpracováno 9 milionů těchto listků.

Počet pojištěnců k 1. VII. 1929 byl vyšší nežli počet pojištěnců k témuž datu v předcházejících letech, ačkoliv byl od 1. I. 1929 omezen okruh pojištěnců tím, že od tohoto dne nepodléhaly pojistné povinnosti osoby mladší 16 let. Protože toto omezení se nevztahovalo na osoby již dříve pojištěné, projevil se jeho účinek na počet pojištěnců intenzivněji teprve v roce 1930, do kterého již spadají také první účinky nastávající krise. Sezonní pokles pojištěnců se od r. 1927, kdy počet pojištěnců k 31. prosinci činil 86,5% počtu pojištěnců k 30. červnu, stále zesiluje a v roce 1930 jest dán cifrou 77,6%. Při tom se jeví daleko intenzivněji u mužů (74,5%) nežli u žen (83,1%). Poměr počtu mužů a žen se podstatně nezměnil oproti předcházejícím letům.

Rozsah zpracovaného materiálu je zřejmý z následující tabulky, která obsahuje vývoj počtu pojištěnců od roku 1927 do roku 1930, odděleně pro muže a pro ženy.

	Muži	Ženy	M. + Ž.
30. VI. 1927	1,444.421	807.639	2,252.060
31. XII. 1927	1,201.830	745.823	1,947.653
30. VI. 1928	1,531.748	832.307	2,364.056
31. XII. 1928	1,230.737	753.893	1,984.630
1. VII. 1929	1,572.952	854.665	2,427.617
31. XII. 1929	1,208.594	743.216	1,951.810
30. VI. 1930	1,454.207	807.513	2,261.720
31. XII. 1930	1,083.838	670.877	1,754.715

Vliv zavedení dolní věkové hranice pro pojištěnce má ovšem vliv také na relativní rozvrstvení pojištěnců podle stáří. Tento vliv jeví se ve zvýšení průměrného stáří pojištěnců, které činí na příklad u mužů od 1. I. 1929 do 1. VII. 1930 $1\frac{1}{2}$ roku.

Průměrná mzda pojištěnců stoupala neustále až do poloviny roku 1930, kdy dostoupila výše Kč 20,— denně, kdežto 30. VI. 1927 činila pouze Kč 17,80. Příčinou toho byly jednak příznivé hospodářské poměry, jednak v letech 1929 a 1930 vyloučení osob mladších 16 let, jichž průměrná mzda je nízká, z pojištění. V druhé polovině roku 1930 jeví se již první účinky hospodářské deprese mírným klesáním průměrné mzdy.

Velmi důležité a zajímavé výsledky obsahuje třetí část publikace — statistika pojištěnců podle jednotlivých skupin závodů. Závody byly rozděleny na 17 skupin podle seznamu vydaného v r. 1922 ministerstvem sociální péče pro nemocenské pokladny, který se v celku kryje se seznamem používaným Státním úřadem statistickým.

Největší skupinu pojištěnců tvoří zaměstnanci zemědělství (18—19% všech pojištěnců), dále následují zaměstnanci textilního průmyslu (16—18%) a zaměstnanci stavebních živností, jichž bylo v létě 1929 $14\frac{1}{2}$ % všech pojištěnců; ovšem u těchto nastává v zimě silný pokles v důsledku sezonního pohybu, v zimě 1929 bylo jich pouze $5\frac{1}{2}$ %. Další silně obsazené skupiny (100.000—200.000 pojištěnců) tvoří zaměstnanci skupin: dobývání a zpracování kamene a zemin, průmysl strojařský, výroba a zpracování papíru, kůže a gumy, průmysl dřevařský a průmysl potravin a nápojů.

Sezonní pohyb jeví se nejvýznačněji kromě u stavebních živností, o nichž jsem se již zmínil a kde v zimě je pojištěno pouze 30% letního počtu pojištěnců, ve skupině dobývání a zpracování kamene a zemin, kde se počet pojištěnců snižuje v zimě asi o 30%, a v zemědělství, kde pokles činí asi 20%.

Srovnání počtu pojištěnců v r. 1929 a 1930 v jednotlivých skupinách závodů poskytuje nám hrubý obraz o tom, jak zasáhla hospodářská krise ve svých počátcích do zaměstnanosti v jednotlivých skupinách. Největší úbytek počtu pojištěnců vykazují všechny skupiny průmyslové výroby, naproti tomu u zemědělství se v tomto směru ještě vůbec krise neprojevila. Rovněž na změnu průměrných mezd neměla zatím krise žádného vlivu, neboť ve všech skupinách závodů byla v r. 1930 střední mzda téměř úplně stejná jako v r. 1929. Tabulky obsahující rozdělení pojištěnců do skupin závodů v jednotlivých zemích republiky potvrzují známou skutečnost, že směrem od východu přibývá průmyslu a živnosti v poměru k prvovýrobě.

Celkový počet dnů získaných v invalidním a starobním pojištění za rok 1929 klesl o 1% oproti počtu v r. 1928, v roce 1930 pak činil již úbytek počtu dnů $4\frac{3}{4}\%$ počtu v roce 1929. Tento úbytek byl způsoben jednak vyloučením osob mladších 16 let z pojištění, jednak v roce 1930 počínající krizí, a jeví se také v poklesu pojistného odpovídajícího získaným příspěvkovým dnům. Ovšem srovnání pojistného za léta 1929 a 1930 s pojistným za léta 1927 a 1928 není možné, protože novela zákona platná od 1. I. 1929 změnila výši pojistného v jednotlivých třídách.

V roce 1929 činilo toto pojistné 629 mil. Kč, v roce 1930 již jen 605 mil. Kč.

Vývoj počtu celoročních pojištěnců, t. j. počtu příspěvkových dnů děleného 365, který může sloužit za míru zaměstnanosti, srovná-li se se skutečným počtem pojištěnců, a kromě toho za jmenovatele pro výpočet různých statistických měrných čísel, podává tato tabulka:

Rok	Muži	Ženy	M. + Ž.
1927	1,361.775	788.151	2,149.926
1928	1,462.026	824.732	2,286.758
1929	1,444.207	825.787	2,269.994
1930	1,368.274	793.462	2,161.736

Celkový počet onemocnění činil v r. 1929 $1\frac{1}{4}$ milionu, byl tedy téměř o $\frac{1}{4}$ milionu vyšší nežli ve dvou předešlých letech; v r. 1930 klesl sice poněkud, avšak zůstal stále vyšší nežli v letech 1927 a 1928. Rovněž počet dní, za něž bylo vyplaceno nemocenské, značně stoupl. Kdežto v r. 1927 činil tento počet 20 milionů a v r. 1928 21 milionů, bylo v každém z roků 1929 a 1930 vyplaceno nemocenské za $23\frac{1}{2}$ milionů dní. Zvýšení počtu onemocnění a počtu nemocenských dnů bylo způsobeno jednak změnou zákonného ustanovení o karenční době, která byla zkrácena ze čtyř dnů na tři dny, jednak v roce 1929 chřipkovou epidemií, v r. 1930 pak již počínající hospodářskou krizí. Tytéž důvody vedly také ke zvýšení morbidity, která v letech 1927 a 1928 činila pro muže a pro ženy 9 dní; v letech 1929 a 1930 stoupla u mužů na 11 dní a u žen na 10 dní.

Průběh nemocnosti s ohledem na druh choroby vykazuje v letech 1929 a 1930 celkem tytéž charakteristické znaky jako průběh v letech 1927 a 1928.

Poslední část statistiky týká se dávkové činnosti Ústřední sociální pojišťovny v letech 1926—1930. V prvních letech platnosti zákona o dělnickém pojištění 1926—1928 byly přiznávány důchody pouze v ojedinělých výjimečných případech vzhledem k ustanovení o čekací době 150 týdnů. V této době omezila se dávková činnost Ústřední sociální pojišťovny téměř výhradně na přiznávání odbytného. Celkem bylo v těchto letech přiznáno odbytné téměř v 14.000 případech v celkovém obnosu skoro 10 mil. Kč.

Počátky důchodové činnosti spadají tudíž do let 1929 a 1930. Do konce roku 1930 bylo přiznáno celkem na 18.000 invalidních důchodů, pouze 120 starobních důchodů, 4500 důchodů vdovských a 12.000 sirotčích. Většina těchto důchodů napadla teprve v roce 1930, a ani v tomto roce nedosáhla důchodová činnost očekávané intensity, což je zjev obvyklý na

počátku každého pojišťovacího systému. Koncem roku 1930 vyplácelo se na důchodech invalidních 13 mil. Kč, starobních necelých 100.000 Kč, vdovských 1,7 mil. Kč, a sirotčích téměř 2 mil. Kč. Průměrná roční výše invalidních a starobních důchodů napadlých v roce 1929 činila (bez státního příspěvku a vychovávacích příplatků) 744 Kč, v roce 1930 777 Kč u mužů a 700, resp. 722 Kč u žen; průměrná výše vdovských důchodů činila pak 377, resp. 387 Kč. Důležitý je přehled o době odpočívání důchodu v důsledku výplaty nemocenského; z tohoto přehledu je patrné, že výplata důchodu začíná teprve více než 6 měsíců po vzniku invalidity. Hlavní příčinou invalidity byla tuberkulóza plic (téměř 20% všech důchodů), dále nemoci cév (15%) a srdeční choroby (10%).

Výbavné, které se poskytuje teprve od 1. I. 1929, bylo přiznáno v letech 1929 a 1930 ve více než 70.000 případech v celkovém obnosu 30 mil. Kč.

Dr. J. Stránský.

Čtvrtstoletí pensijního pojištění. (Pamětní spis Všeobecného pensijního ústavu k 25letému trvání pensijního pojištění soukromých zaměstnanců, Praha 1934, nákladem V. P. Ú., 172 str. a 27 tabulek.)

Pensijní pojištění, které vstoupilo v účinnost ve své původní formě 1. I. 1909, dovršilo nyní 25 let svého trvání. Při této příležitosti vydal V. P. Ú. pamětní spis, který podává velmi instruktivní obraz vývoje i dnešního stavu pensijního pojištění. Budiž zde uvedeno několik zajímavých momentů z této publikace, která obsahuje samozřejmě velmi podrobné statistiky a účetní přehledy. První kapitoly publikace jsou cenným příspěvkem pro studium ideí, podle nichž se dalo postupně zdokonalování pensijního pojištění až do definitivní reformy z r. 1929 a do obou dalších novel z r. 1931 a 1934, které systém z r. 1929 ještě dále rozšířily a v jeho sociální funkci zdokonalily.

Přehled o vývoji V. P. Ú. před válkou dává informaci o tom, jak podstatnou složkou pensijního pojištění v Rakousku bylo právě pojištění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, kde na př. v roce 1913 z celkového počtu 117.000 všech pojištěnců bylo pojištěno 47.000 pojištěnců i když řada podniků působících v Čechách měla své ústředny ve Vídni. Další vývoj pojištění, pokud jde o jeho rozsah, byl podstatně zrychlen novelou z r. 1920, která zařadila do pojištění další kategorie (obchodní pomocníci). Z podrobné tabulky na str. 44 budiž citováno několik čísel. Počet povinně pojištěných pojištěnců ve vyšších službách činil k 31. XII. roku

1909	33.562
1913	46.837
1919	56.731
1925	200.507
1928	258.405
1931	323.583
1933	311.937

První tři čísla vztahují se pouze na území historických zemí a na původní rozsah pensijního pojištění, kdežto ostatní na celé území republiky a na rozsah pojištění daný novelou z r. 1920 (resp. z r. 1929). Z těchto čísel je také zřejmo, že krize postihla pensijní pojištění poměrně malou měrou. Pojištěnců ubylo od r. 1931 do 1933 jen 3,6%, kdežto v dělnickém pojištění jeví se z maxima v r. 1929 do r. 1933 pokles o 24,7%. Nesmíme ovšem zapomínati, že se zastavil systematický vzestup počtu pojištěnců, který plynul z dosavadního vývoje a z podstaty zaměstnání podléhajícího pensijnímu pojištění a který byl relativně větší než v dělnickém pojištění. Ani takto uvažovaný teoretický úbytek však zdaleka nedosahuje úbytku pojištěných dělníků. To tkví mezi jiným také v podstatě zaměstnání pojištěného pensijně

a v organisaci práce těchto zaměstnanců. Mimo to působí ta okolnost, že počínaje rokem 1932 musí se v přístupech projevit i úbytek budoucí generace z ročníků narození 1916—1919, zdecimovaných válkou.

Z citované tabulky lze také konstatovati zajímavý fakt stálého vzrůstu počtu zaměstnavatelů, který v roce 1932 dosáhl maxima téměř 69.000. Počet zaměstnanců připadajících na jednoho zaměstnavatele je nízký a činí průměrně 4,6 zaměstnanců. I z toho je zřejmo, že krise se v pensijním pojištění může projevit spíše snížením premii důsledkem snižování platů nežli podstatným snižováním počtu pojištěnců.

Rozdělení pojištěnců podle pohlaví nasvědčuje trvalému vzrůstu účasti žen na pensijním pojištění. Je to důsledek jednak současných sociálních poměrů a jednak postupné racionalisace, která zařazuje do práce, podrobené pensijnímu pojištění stále více žen, resp. rozšiřuje pracovní odvětví, v nichž se ženy snáze nebo dokonce lépe uplatní než muži. V roce 1925 bylo mezi pojištěnci V. P. Ú. pouze 22,4% žen, kdežto v r. 1933 již 28,5%. Toto procento ovšem stále ještě nedosahuje výše obvyklé v pojištění dělnickém, (kde dosahuje nyní již 40%) avšak vzestup jeho je rychlejší.

Z materiálu pro pojistně-matematickou bilanci k 31. XII. 1929 cituje se dále na str. 47 věkové rozdělení pojištěnců. Na 100 pojištěnců připadá:

ve věku	u mužů	u žen
16—20	12,2	26,9
21—30	32,7	49,4
31—40	25,3	16,4
41—50	16,3	5,4
nad 50	13,5	1,9

Průměrné stáří mužů je 34,6 let a žen 26,3 leta.

První ze závěrečných tabulek obsahuje rozdělení pojištěnců do tříd slušného. Buďtež zde citována tato čísla, která nasvědčují výše uvedenému faktu snižování platové úrovně.

ve třídě	se slušným		na 100 pojištěnců připadalo u			
	od	do	mužů		žen	
			1929	1933	1929	1933
1.		3.000	4,8	5,9	7,4	10,3
2.	3.000—	6.000	6,4	8,9	19,3	23,9
3.	6.000—	9.000	10,3	11,8	22,4	23,7
4.	9.000—	12.000	14,8	16,3	23,5	21,0
5.	12.000—	15.000	11,9	11,7	10,9	8,8
6.	15.000—	18.000	11,0	10,2	6,5	5,0
7.	18.000—	24.000	16,8	14,5	6,8	4,7
8.	24.000—	30.000	9,4	7,9	2,1	1,7
9.	30.000—	36.000	5,2	4,6	0,6	0,5
10.	36.000—	42.000	2,9	2,5	0,2	0,2
11.	42.000		6,5	5,7	0,3	0,2

Pokud jde o pojistné, budiž z druhé závěrečné tabulky citován tento přehled.

Za rok	předpis poj. v mil. Kč
1925	201,3
1928	249,5
1929	434,4
1930	469,3
1931	483,1
1932	465,4
1933	443,5

Z toho je zřejmo, že od r. 1931 do r. 1933 nastal pokles předpisu pojistného o 8,6% stavu z r. 1931, kdežto pokles počtu pojištěnců podle výše uvedených čísel činil v téže době pouze 3,6%. Průměr pojistného, připadajícího na jednoho pojištěnce, v němž se nejlépe obrazí platové poměry, činil:

v roce 1929.....	Kč 1.509
„ 1930.....	„ 1.493
„ 1933.....	„ 1.423

Přehled o vývoji důchodů zákonitého pojištění dává velmi instruktivní obraz typický pro počáteční vývoj sociálně pojišťovacích ústavů i když je tu možno pozorovati i vliv různých změn zákona. Podrobná tabulka ze str. 49 budiž koncentrována v tento přehled:

stav důch. k 31. XII.	invalidních	starobních	vdovských	sirotčích
1920	466	—	1.459	1.785
1928	6.146	672	6.049	3.835
1929	8.041	3.893	8.065	4.427
1930	9.546	5.443	9.536	5.021
1931	11.568	7.457	10.978	5.430
1932	14.118	9.705	12.286	5.722
1933	16.213	11.916	13.809	6.168

Je z toho zřejmo, že teprve krise způsobila poněkud rychlejší vzrůst počtu invalidních a starobních důchodů. Vyšší frekvence důchodů důsledkem novely z r. 1929 je patrna v podstatě pouze u starobních důchodů. Pokud jde o obnosy vyplácených důchodů, stačí z publikace rekapitulovati stav důchodů ke dni 31. XII. 1933.

Druh důchodu	úhrnná měsíční částka	průměrná roční výše
invalidní	9,239.075	6.838
starobní	7,843.347	7.899
vychovávací příplatky	517.292	915
zvýšení za bezmocnost	111.364	3.252
vdovské	4,002.248	3.480
vdovecké	2.055	3.523
zvýšení za bezmocnost	15.406	1.778
sirotčí	942.833	1.914
rodičovské	33.794	1.584
celkem	22,707.414	—

Podstatným doplněním reformy z r. 1929 byla novela z r. 1931, kterou bylo provedeno zvýšení důchodů započtením nepojištěné doby. Ke dni 31. XII. 1933 je v publikaci vykázáno

zvýšení započtením nepojištěné doby	počet důchodů	úhrnná měsíční částka	průměrná roč. výše
invalidní s vych. přípl. a se zvýšením za bezmocnost ..	10.728	1,782.751	1.994
starobní s vychov. přípl. a se zvýšením za bezmocnost ..	10.196	2,289.592	2.695
vdovské a vdovecké se zvýše- ním za bezmocnost	8.604	770.624	1.075
sirotčí	2.714	87.170	385
rodičovské	49	900	220
úhrn	32.291	4,931.037	—

Pokud jde o finanční hospodářství ústavu, prokazuje se v publikaci velmi názorně skutečnost, že jmění ústavu je důležitým činitelem na peněžním trhu a že v praxi při poskytování zápůjček se hledí nejen k bezpečnosti a výnosu uložení, nýbrž také k národohospodářské účelnosti podnikání, jež je zápůjčkami podporováno, jakož i k tomu, aby se zvýšila zaměstnanost a aby zařízení sloužilo sociálním a zdravotním účelům. Nejlépe to vysvětluje ze specifikace vyplácených komunálních zápůjček, u nichž z celkového obnosu 1,333.4 mil. Kč

	připadá na	%
obecní podniky, ústavy a pod.		17,20
zdravotnictví		29,40
sociální péči		6,65
komunikace, úpravu vodních toků a pod. ..		33,71
bezpečnost.....		0,08
osvětlu a školství		3,62
různé		9,34

Tento obraz budiž doplněn přehledem o rozdělení celého jmění V. P. Ú. ke dni 31. XII. 1933:

	Položky	
	v mil. Kč	v %
Hotovost a vklady	155,4	4,0
cenné papíry	1.365,9	35,1
zápůjčky		
a) podle zák. o stavebním ruchu	769,9	19,8
b) státu a zemím	385,2	9,9
c) okresům a obcím	740,5	19,0
d) ostatní	368,5	9,5
nemovitosti a inventář	104,8	2,7
celkem	3.890,2	100,0

O postupu tvoření se kapitálového zajištění nároku pojištěnců a důchodů mohl by podati poučný obraz vývoj jmění. Dosud však byl nepravidelný, neboť byl do r. 1928 velmi volný důsledkem původní nízké výměry pojistného, později bylo tempo zrychleno a opět zvolněno hlavně důsledkem krise, kdy velkou převahu v tvoření jmění měl úrokový výnos. Je to zřejmo z tohoto přehledu:

Rok	stav jmění V. P. Ú. 31. XII. v mil. Kč
1919	13,5
1925	896,7
1930	2.862,2
1931	3.315,0
1932	3.631,9
1933	3.890,2

Podrobný výklad obsahuje publikace o připojištění, z něhož vysvětluje zejména význam kolektivního připojištění, neboť z celkového počtu 4.209 pojištěných osob týkají se individuální smlouvy 817 osob a kolektivní 3.392 osob. Stav důchodů k 31. XII. 1931 v připojištění individuálním činil 1.101 a v připojištění kolektivním 2.114, celkem o 3.215.

Pro informaci veřejnosti o hospodářské rovnováze pensijního pojištění je důležité, že publikace obsahuje také podrobný výklad o pojistně-mate-

matické bilanci V. P. Ú. k 31. XII. 1929, zejména když jak známo byly veřejnosti vštěpovány určité pochybnosti. Metodu této bilance nelze ovšem v rámci této zprávy vykládati. Je známo, že tato bilance vykazuje rovnováhu a je ovšem také známo, že v její průvodní zprávě je upozorněno na pravděpodobný nepříznivý vliv vývoje pensijního pojištění v době krise. V systému výpočtů se tato bilance neliší podstatně od metody obsažené v důvodové zprávě k zákonu z roku 1929, pouze některé položky, které bylo možno na základě nového materiálu statistického zachytiti přesněji, jsou přirozeně podle okolností počítány jiným způsobem než v důvodové zprávě.

Jednou z velmi zajímavých statí je výklad o stavu náhradního pojištění. Již citovaná důvodová zpráva z r. 1929 obsahovala tabulku popisující stav tohoto pojištění v letech 1923—1925. Nyní je rekapitulován v tabulce celý vývoj náhradního pojištění. Určitou vadou přehledu ovšem je, že tyto statistické tabulky omezují se na vývoj 33 náhradních pensijních ústavů, které byly v činnosti v roce 1934, takže 9 ústavů, které zanikly po novele z roku 1929, jakož i ústavy a náhradní smlouvy zrušené důsledkem zákona z r. 1920, nejsou v této tabulce respektovány. O počtu pojištěnců a důchodců, jakož i předpisu pojistného a úhrnu vyplacených dávek budíž zde podán tento stručný přehled:

Rok	Počet povinných pojištěnců 31. XII.	Počet důchodů (31. XII.)			Předpis pojistného	Vydání na povinné dávky v mil. Kč
		invalid. a starob.	vdovských a sirotč.			
1909 ¹⁾	22.970	646	1.286	10,8	1,6	
1920 ²⁾	34.829	1.411	4.147	113,2	6,2	
1928	45.192	4.814	5.870	119,4	43,4	
1929	45.955	5.666	6.116	228,4	82,4	
1930	46.645	6.451	6.449	222,1	111,4	
1931	44.618	7.882	6.621	200,3	130,8	
1932	40.756	9.827	7.010	171,7	175,7	
1933	38.632	10.763	7.367	—	—	

Je z něho zřejmo, že krise postihla náhradní pojištění daleko intenzivněji než V. P. Ú., což je hlavně důsledek toho, že jde převážnou většinou o průmyslové podniky anebo o podniky většího rozsahu, u nichž přirozeně se krise projevuje nejenom poklesem služného, nýbrž i poklesem počtu zaměstnanců. Od roku 1930 do r. 1933 klesl počet pojištěnců náhradních ústavů o 17,2% a předpis běžného pojistného od r. 1933 do r. 1932 o 24,9%. Na jednoho pojištěnce připadlo v roce 1930 pojistné Kč 4.971,— a v roce 1932 již pouze 4.443 Kč.

Z těchto průměrů však je také zřejmý význam náhradního pojištění, jenž spočívá hlavně v tom, že hodnota tohoto pojištění je značně vyšší než hodnota zákonitého pojištění, což se ovšem projevuje v jeho úhradě. Jde ovšem také o podniky, kde průměr služného je vyšší než u podniků pojišťujících své zaměstnance u V. P. Ú.

Aktiva všech náhradních ústavů dosáhla v roce 1932 obnosu 2.380 mil. Kč, z čehož 14,0% jsou hotovost a vklady, 35,6% cenné papíry, 26,7% zápůjčky a 23,7% ostatní aktiva, v nichž ovšem podstatnou část tvoří nespáčené annuity ze schodků pojistně-matematické bilance a zápůjčky členským firmám.

Až dosud bylo málo známo o finančním významu náhradních ústavů. Zvláště zajímavé je, že s počátku byla akumulace jmění těchto ústavů rychlejší než akumulace u V. P. Ú. Později se ovšem velmi zvolnila, ježto právě tyto ústavy byly krisí daleko silněji postiženy, takže mnohé

¹⁾ Z 33 pozorovaných ústavů existovalo 21.

²⁾ Z 33 pozorovaných ústavů existovalo 30.

musí k úhradě důchodů používati i výnosu jmění. Stav jmění všech náhradních ústavů byl:

v roce (31. XII.)	v mil. Kč
1919	289,0
1925	1,003,7
1930	2,082,8
1931	2,245,6
1932	2,379,8

V souvislosti s tím budiž upozorněno, že úhrn jmění nashromážděného v pensijním pojištění (u V. P. Ú. i náhradních ústavů) činí dnes asi $6\frac{1}{2}$ miliardy Kč.

Kromě výkladů a statistik zde citovaných, které nás zajímají se stanoviska pojistně-matematického, obsahuje publikace ovšem také řadu zpráv o organizaci pojištění, o léčebné péči, o správních nákladech (v r. 1933 činily 5,8% předpisu pojistného), o výsledcích soudnictví, o zásadách finanční politiky a řadě jiných okolností všeobecně důležitých, takže dostává se tu veřejnosti po prvé obsáhlého souborného výkladu o stavu a funkci pensijního pojištění. To lze jen uvítati, ježto až dosud na základě různých příležitostných a běžných statistik bylo nesnadné zkonstruovati si celkový obraz celého pensijního pojištění.

Dr. V. Havlík.

Poslední číslo časopisu *Versicherungswissenschaftliche Mitteilungen*, vyšlé těsně před uzávěrkou tohoto čísla *Aktuárských Věd*, obsahuje další příspěvek k polemice, kterou vede již dlouhou dobu prof. Rosmanith o úhradových systémech čl. sociálního pojištění.

Několika málo zdánlivě věcnými tvrzeními obsaženými na prvních 5ti stránkách, na nichž snaží se prof. Rosmanith vyvolati dojem vědeckého pojednání, budeme se zabývati na jiném místě. Ostatních 30 stránek vyplňují opět osobní útoky, urážky a reminiscence, téměř veskrze nepravdivé, jak bude tentokráte definitivně a dokumentárně prokázáno.

Remarque sur l'article

„Sur quelques inégalités entre les moments absolus etc.“*

Monsieur Khintchin a eu l'obligeance d'attirer mon attention sur quelques malentendus qui se sont glissés dans l'article sus-nommé.

L'inégalité (14'), dont on se servi pour démontrer la validité de l'inégalité (16) à l'aide de la preuve par l'absurde, est, pour $m = 0$, en contradiction avec l'inégalité (13), il s'en suit que la preuve de l'inégalité 16 devrait être compléter dans cette direction.

L'existence des moments centraux absolus d'ordre $(2 + \delta) > 2$ ne suffit pas, en général, pour la validité des théorèmes formulés aux pages 180 et 181, mais il suffit de compléter les conditions de leur validité par la condition que ces moments forment un ensemble uniformément borné avec une borne supérieure P.

Pour éviter tout malentendu possible, il faudrait remarquer que je me suis servi des paroles „les variables partielles de même ordre de grandeur“ dans deux sens:

1°) dans une interprétation statistique (P. Lévy: Calcul des probabilités, p. 236) — caractérisée par la condition que les carrés des écarts quadratiques moyens soient uniformément bornés $s^2 < \sigma_i^2 < S^2$;

2°) dans une interprétation exprimée par l'inégalité (36), c'est à dire par la condition que les variables partielles soient uniformément bornées.

*) Aktuárské vědy I., III., cahiers 3 et 4.